

Estonian Naturalists' Society
Att.: Ivar Puura
P.O. Box 43
Struve str. 2
TARTU 51003

Frederiksborggade 15
1360 København K
Besøgsadresse:
Linnésgade 18, 3. sal
1361 København K
Tlf 3395 5785
Fax 3395 5799
www.ekn.dk
ekn@ekn.dk

Sendt pr. e-mail til ivar.puura@gmail.com og elus@elus.ee

2. marts 2010

J.nr.: 1111-1

Eksp.nr.: 48870

SSH-EKN

Klage over Energistyrelsens afgørelse af 20. oktober 2009 om tilladelse til delstrækning på dansk havområde af Nord Stream naturgasrørledningerne – anmodning om opsættende virkning

Ved brev af 16. november 2009 har De på vegne af the Estonian Naturalists' Society indbragt Energistyrelsens afgørelse af 20. oktober 2009 om tilladelse til delstrækning på dansk havområde af Nord Stream naturgasrørledningerne for Energiklagenævnet.

De har den 18. december 2009 meddelt Energiklagenævnet, at Estonian Naturalists' Society anmoder klagen tillagt opsættende virkning.

Energiklagenævnets afgørelse

Energiklagenævnet har besluttet ikke at tillægge klagen opsættende virkning. Sagens baggrund, de modtagne bemærkninger og en nærmere begrundelse for Energiklagenævnets afgørelse fremgår nedenfor.

Sagens baggrund

Energistyrelsen har den 20. oktober 2009 meddelt tilladelse til delstrækning på dansk havområde af Nord Stream naturgasrørledningerne. Tilladelsen er meddelt på grundlag af Nord Stream AG's ansøgning af 3. marts 2009. Tilladelsen omfatter to parallelle naturgasrørledninger på dansk havområde i Østersøen øst og syd for Bornholm.

Europa-Kommissionen godkendte i 2000 en nordlig naturgasrørledning gennem Østersøen som en del af det Trans Europæiske Naturgasnetværk.

Energistyrelsens tilladelse til rørledningerne på dansk havområde er en del af et større rørledningsprojekt. Rørledningerne udgør 137,1 km på dansk kontinentalsokkel og territorialfarvand ud af en samlet længde på 1200 km.

Energistyrelsen og de øvrige danske myndigheder har foretaget en vurdering af bl.a. de sikkerhedsmæssige og de miljømæssige forhold. By- og Landskabs-

styrelsen har bl.a. vurderet, at de gennemførte undersøgelser af det ansøgte tracé viser, at rørledningen kan lægges uden, at der sker skader på Østersøens havmiljø. Dette gælder også for så vidt angår kemisk ammunition.

De danske myndigheder har ingen bemærkninger haft til Nord Stream AG's vurdering af rørledningsprojektets virkninger på Natura 2000, Ramsar områder og Baltic Sea Protected Areas.

Tilladelsen indeholder vilkår om bl.a. tegning af forsikring, dekommissionering, monitoringsprogram for konstruktionsfasen og for driftsfasen og tilsyn i anlægsfasen og under driften.

2. marts 2010

J.nr.: 1111-1

Eksp.nr.: 48870

SSH-EKN

Klagers bemærkninger om opsættende virkning

I brev af 18. december 2009 er det anført, at anmodningen om opsættende virkning skal muliggøre en omhyggelig undersøgelse af fuldstændigheden og kvaliteten af VVM redegørelsen, og denne undersøgelse skal gennemføres af en tværfaglig international ekspertgruppe, som skal nedsættes af regeringerne eller af EU.

Side 2 af 8

Det er klagerens opfattelse, at hvis klagen ikke tillægges opsættende virkning, vil klageretten være illusorisk.

Klageren anfører en række eksempler på skadevirkninger af tilladelsen, som kun vanskeligt kan genoprettes:

- Der foreligger ikke korrekt og offentliggjort dokumentation med en tilstrækkelig vurdering af den grænseoverskridende virkning for Estland.
- Der er ikke foreligger en tilstrækkelig vurdering af den mulige påvirkning af dumpet konventionel og kemisk ammunition.
- Der foreligger ikke et korrekt og offentliggjort monitoringsprogram drøftet med de berørte stater.
- Der foreligger ikke et tilstrækkeligt nødberedskab drøftet med de berørte stater.
- Der foreligger ikke tilfredsstillende forsikring for projektet.

I brev af 11. februar 2010 anfører klageren, at VVM redegørelsen er af ringe kvalitet, og at det er nødvendigt at udføre yderligere videnskabelige undersøgelser af virkningerne på miljøet. Der anføres en række specifikke grunde til at tillægge klagen opsættende virkning:

- Oplysningerne fra Nord Stream AG har været utilstrækkelige og vildledende. Der nævnes som eksempler modeller på sedimenttransport og statistisk tolkning af giftstoffers påvirkning af søbunden forelagt de finske myndigheder.
- Risikoanalyserne viser lavere risici end vurderet af uafhængige eksperter. Analyser foretaget af Norske Veritas kan ikke anses for pålidelige.

Nord Stream AG's bemærkninger til klagerens begæring om opsættende virkning

Nord Stream AG's advokat har i brev af 15. januar 2010 anført, at der ikke foreligger sådanne særlige grunde, at klagen kan tillægges opsættende virkning.

Det anføres, at Nord Stream AG investerer kr. 7,4 mia. i projektet, og at forsinkelser i tidsplanen vil svække økonomien i projektet betydeligt.

Det anføres, at projektet i henhold til Europa-Parlamentets og Rådets beslutning nr. 1364/2006 om retningslinjer for de transeuropæiske net på energiområdet, er et prioriteret projekt af europæisk interesse.

Det anføres, at en forsinkelse kan bringe rettidig forsyning af naturgas til Danmark i fare. Ifølge tidsplanen skal installationen af den første af to rørledninger samt anlæggelse af landtilslutninger i Tyskland og Rusland påbegyndes primo april 2010. Den første af de to rørledninger vil begynde at transportere naturgas i efteråret 2011. Et begrænset antal måneders forsinkelse i tilslutningsprocessen kan medføre en udsættelse af projektet i ét år. Nord Stream AG vil opleve en forsinkelse i sine indtægter fra transport af naturgas.

For så vidt angår sagens realitet anføres det, at den tilladte linjeføring er blevet anbefalet af de danske myndigheder.

Det anføres, at der er gennemført VVM vurderinger i hvert af de 5 oprindelseslande, og der er gennemført høring både efter nationale regler og efter reglerne i Espoo-konventionen. The Estonian Naturalists Society er fremkommet med en erklæring om den potentielle påvirkning af konventionel og kemisk ammunition. Denne erklæring er der taget højde for i Energistyrelsens tilladelse.

Det anføres, at Nord Stream AG diskuterer håndteringen af rørlægningen i området øst for Bornholm med Søværnets Operative Kommando, der har ekspertise inden for kemisk ammunition. Nord Stream AG opfatter det således, at disse spørgsmål kan behandles under anlægsfasen uden nogen skadelig påvirkning af miljøet.

2. marts 2010

J.nr.: 1111-1

Eksp.nr.: 48870

SSH-EKN

Side 3 af 8

Energistyrelsens udtalelse

Energistyrelsen har i notat af 15. januar 2010 anført, at klageren generelt påstår, at myndighederne i de lande, der har givet tilladelse til Nord Stream rørledningerne, ikke har været i stand til på betryggende vis at behandle de data, der ligger til grund for tilladelserne. Derfor ønsker klager mulighed for at behandle miljøpåvirkningerne og risiciene "from the scientifically sound perspective", og påstår, at en sådan ny vurdering kan "contribute to saving of lives and help to maintain sustainable life quality and condition of environment".

Energistyrelsen finder, at klager ikke har givet konkrete belæg for sine påstande, og at der generelt er tale om udokumenterede påstande.

Energistyrelsen har i brev af 18. december 2009 dokumenteret, hvordan sagsbehandlingen i forbindelse med vurderingen af Nord Stream rørledningerne er foretaget af de involverede danske myndigheder. Sagsbehandlingen er foretaget i henhold til gældende lovgivning. Der er i stor udstrækning tale om internationalt vedtagne konventioner og EU-lovgivning, som er implementeret i dansk lovgivning.

Ifølge denne lovgivning er det de nationale myndigheder, som behandler ansøgninger om tilladelser til anlæg af naturgasrørledninger efter de i lovgivningen fastsatte forskrifter. Det er ligeledes fastsat, hvilke krav der stilles til indholdet af miljøvurderingen af rørledningsprojektet.

Klager påstår specielt som begrundelse for opsættende virkning, at myndighederne ikke har haft tilstrækkelig tid til at forholde sig til Nord Stream AG's dokumentation. Energistyrelsen anfører, at de danske myndigheder siden begyndelsen af 2006 løbende har haft indsigt i og stillet krav til Nord Stream AG's dokumentation.

Energistyrelsen finder ikke, at klager på noget punkt har påvist konkret, at der er sket en sagsbehandling, som ikke er i overensstemmelse med lovgivningens krav, men klager har alene fremsat udokumenterede påstande.

Energistyrelsen henviser til, at det fremgår af Energistyrelsens notat af 18. december 2009, at de danske myndigheder har fundet Nord Stream AG's ansøgningsmateriale tilstrækkeligt både i omfang og kvalitet. Dette indebærer, at myndighederne har fundet, at der er tilstrækkelig videnskabelig sikkerhed til at kunne bedømme risikoen, som måtte udgå fra nedlægning og drift af Nord Stream rørledningerne på dansk havområde.

Det er Energistyrelsen opfattelse, at der ikke er grundlag for at påberåbe sig forsigtighedsprincippet som grundlag for at give klagen opsættende virkning. Der henvises til Meddelelse fra Kommissionen om forsigtighedsprincippet

2. marts 2010

J.nr.: 1111-1

Eksp.nr.: 48870

SSH-EKN

Side 4 af 8

KOM(2000)1. Det fremgår heraf, at der skal foreligge en situation, hvor "der er fornuftige grunde til at være bekymret over, om potentieller farer påvirker miljøet eller menneskers, dyrs eller planters sundhed, men de videnskabelige data ikke gør det muligt at foretage en detaljeret risikovurdering", jf. afsnit 3, Forsigtighedsprincippet i Den Europæiske Union. Endvidere fremgår det, at "anvendelse af forsigtighedsprincippet forudsætter, at man har identificeret mulige farlige følger af et fænomen, et produkt eller en proces, og at det ikke er muligt at udarbejde en videnskabelig risikobedømmelse og dermed definere risikoen med tilstrækkelig stor sikkerhed", jf. ovennævnte meddelelse, resumé, punkt 4.

Det er Energistyrelsens opfattelse, at der ikke er grundlag for at antage, at opsættende virkning vil "contribute to saving lives and help to maintain sustainable life quality and condition of environment".

Det er Energistyrelsens opfattelse, at der ikke er noget rimeligt grundlag for at give klagen opsættende virkning.

Energistyrelsen anfører, at der ikke findes et lovgrundlag for at nedsætte en "interdisciplinary expert group that can be nominated by the governments or by the EU." Prøvelse af tilladelserne til Nord Stream AG, givet af myndighederne i Rusland, Finland, Sverige, Danmark og Tyskland, skal foretages efter de i lovgivningen fastsatte regler.

Oplysninger om kemiske våben og radioaktivt affald

Energiklagenævnet er via en avisartikel i Politiken den 6. februar 2010 blevet bekendt med, at der i svensk TV den 3. februar 2010 er sendt en dokumentarudsendelse "Granskning", hvori det angiveligt hævdes, at det sovjetiske forsvar i begyndelsen af 1990'erne dumpede ukendte mængder af kemiske våben og radioaktivt affald i farvandet øst for Gotland. Materialerne kan være dumpet i det område, hvor rørgasledningerne skal nedlægges. Det hævdes, at den svenske regering længe har haft mistanke om det, men den svenske regering betragter oplysningerne som en statshemmelighed.

Energiklagenævnet har indhentet Energistyrelsens, Nord Stream AG's og klagerens bemærkninger til dette.

Energistyrelsens har i brev af 12. februar 2010 udtalt, at det er velkendt, at der er dumpet både kemisk og konventionel ammunition i Østersøen, og at et af dumpningsområderne findes øst for Bornholm. Dette har været genstand for omfattende undersøgelser, og oplysningerne i medierne giver ikke Energistyrelsen anledning til at ændre sine vurderinger. Energistyrelsen har intet kendskab til, at der skulle være dumpet radioaktivt affald på dansk havområde.

2. marts 2010

J.nr.: 1111-1

Eksp.nr.: 48870

SSH-EKN

Side 5 af 8

Energistyrelsen oplyser, at den svenske dokumentarudsendelse viser, at det tilladte tracé for rørledningerne befinder sig uden for dumpningsområderne og påvirkes ikke af disse.

Nord Stream AG's advokat har i brev af 18. februar 2010 anført, at der er gennemført omfattende undersøgelser af hele Bornholms-området, og ingen af disse undersøgelser har vist tegn på nogen form for radioaktivt affald i området.

Resultatet af de geofysiske ammunitionsscreeningsundersøgelser har ikke identificeret nogen form for ammunition i installationskorridorerne. Uden for disse korridorer er gjort tre fund af kemisk ammunition. Søværnets Operative Kommando har vurderet, at disse ikke vil udgøre nogen risiko for rørledningerne eller for miljøet.

2. marts 2010

J.nr.: 1111-1

Eksp.nr.: 48870

SSH-EKN

Side 6 af 8

Resultatet af sediment- og porevandsprøver viser, at kun fra meget få prøvestationer er der fundet dokumentation for stoffer fra kemisk ammunition, og indholdet af disse stoffer er lavt. Der er ikke målt indhold af sennepsgas i nogen af prøverne.

Klageren har i e-mail af 22. februar 2010 anført, at de gennemførte VVM-undersøgelser af kemisk ammunition og muligt radioaktivt materiale ikke er tilstrækkelige. Der peges på, at radioaktivt materiale af havstrømmene kan blive bragt op i havet og ført i retning af Estlands søterritorium. Samtidig anføres det, at det ikke er sandsynligt, at det vil berøre det danske område.

Klageren finder, at Nord Stream AG ikke har behandlet indkomne data videnskabeligt korrekt. Klageren anfører med henvisning til undersøgelser foretaget i det finske og det russiske område, at resultaterne videnskabeligt set ikke er underbyggede og er vildledende.

Klageren finder, at Energistyrelsen ikke har undersøgt risikoen for kemisk ammunition tilstrækkeligt.

Klageren hævder, at eksperter antaget af Nord Stream har udtalt, at det vil være farligt at nedlægge rørledning nummer 2, efter at den første rørledning er idriftsat.

Retsgrundlaget

Reglerne for adgangen til at klage over Energistyrelsens afgørelse fremgår af lov om kontinentalsoklen § 6a, der er sålydende:

"[...]

§ 6a. Enhver med en væsentlig og individuel interesse i afgørelsen kan klage til Energiklagenævnet over de miljømæssige forhold i afgørelser i henhold til §§ 4 og 4 b.

Stk. 2. Lokale og landsdækkende foreninger og organisationer, der som hovedformål har beskyttelse af natur og miljø, kan klage over de i stk. 1 angivne afgørelser. Det samme gælder for lokale og landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige rekreative interesser, når en afgørelse berører sådanne interesser.

Stk. 3. Lokale og landsdækkende foreninger og organisationer fremsender senest samtidig med klagen deres vedtægter til Energiklagenævnet som dokumentation for, at de er lokale eller landsdækkende, og at deres formål ligger inden for de i stk. 2 angivne krav.

Stk. 4. Klage skal være indgivet skriftligt inden 4 uger efter, at afgørelsen er offentligt bekendtgjort. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Stk. 5. En tilladelse må ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet.

Stk. 6. Klage over en tilladelse til et projekt omfattet af stk. 1 har ikke opsættende virkning, medmindre Energiklagenævnet bestemmer andet.

Stk. 7. Energiklagenævnets afgørelser kan ikke påklages til anden administrativ myndighed.

[...]"

2. marts 2010

J.nr.: 1111-1

Eksp.nr.: 48870

SSH-EKN

Side 7 af 8

Energiklagenævnets begrundelse for afgørelsen

Energiklagenævnet skal træffe afgørelse om, hvorvidt klagen skal tillægges opsættende virkning. Udgangspunktet er, at en tilladelse kan udnyttes, og kun hvis Energiklagenævnet træffer bestemmelse herom tillægges klagen opsættende virkning, jf. § 6 a, stk. 6, i lov om kontinentalsoklen.

Efter Energiklagenævnets opfattelse skal der ved afgørelsen af, om klagen skal tillægges opsættende virkning, lægges vægt på, om det efter en foreløbig vurdering er overvejende sandsynligt, at Energistyrelsens tilladelse er meddelt uden iagttagelse af reglerne for miljøvurdering i § 4a, i lov om kontinentalsoklen, og reglerne om miljøvurdering i Espoo-konventionen (Convention on Environmental Impact Assessment in a Transboundary Context of 25 February 1991).

Endvidere skal der lægges vægt på, om en udnyttelse af tilladelsen vil indebære negative virkninger for miljøet, som ikke eller kun vanskeligt vil kunne genoprettes, og der skal lægges vægt på Nord Stream AG's interesse i, at tilladelse kan udnyttes uden forsinkelse.

Efter en foreløbig vurdering finder Energiklagenævnets ikke, at det kan anses for overvejende sandsynligt, at tilladelsen er meddelt i strid med reglerne for miljøvurdering. En afvejning af den mulige risiko for uoprettelige skadevirkninger på miljøet over for Nord Stream AG's interesse i, at projektet ikke forsinkes, kan ikke føre til et andet resultat.

Energiklagenævnet imødekommer på denne baggrund ikke anmodningen om at tillægge klagen opsættende virkning.

Afgørelsen er truffet af Energiklagenævnets formand på nævnets vegne efter § 6, stk. 3, i Energiklagenævnets forretningsorden (bekendtgørelse nr. 664 af 19. juni 2006).

Afgørelsen kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed.

Afgørelsen offentliggøres på Energiklagenævnets hjemmeside: www.ekn.dk.

Energiklagenævnet forventer at behandle sagen på nævnets møde i maj 2010. Nævnet vil i den forbindelse træffe afgørelse om, hvorvidt klageren er klageberettiget. Såfremt klager er klageberettiget, vil Energiklagenævnet endvidere træffe afgørelse om realiteten i sagen.

Med venlig hilsen

Poul K. Egan
Nævnensformand

2. marts 2010

J.nr.: 1111-1

Eksp.nr.: 48870

SSH-EKN

Side 8 af 8